

THOMAS BREDSORFF

ET UDVALG AF
HANS FOREDRAG OG ARTIKLER

UDGIVET AF HANS HUSTRU

ANDET OPLAG

DET SCHØNBERGSKE FORLAG
ERNST BIERBERG & MICHAEL H. JENSEN

TIL UNGDOMMEN

Foredrag ved de danske Ungdomsforeningers første Sommermøde paa Skamlingsbanken 2. Juli 1911. — Ved dette vældige Ungdomsstævne, der var besøgt af 8—10 000 Mennesker talte Bredsdorff, Rigsdagsmand H. P. Hanssen-Nørremølle og Valgmenighedspræst Morten Larsen. — Midt under Bredsdorffs Tale brød en mægtig Byge løs, der afbrød Mødet et Øjeblik, men snart laa Skamlingsbanken igen i Sommerglans og Talen kunde fortsættes. — Som flere af Bredsdorffs offentlige Taler vakte denne en Del Røre rundt om i Landet og fremkaldte i forskellige Blade en længere Strid om »bevidst« eller »ubevidst« Fædrelandskærlighed og Kristendom.

GUDS FRED, hvor I bygge,
paa Mark og paa Fjæld,
i Bøgenes Skygge,
ved Elvenes Væld!
Guds Fred over Skoven,
hvor Stammerne staa,
Guds Fred over Voven,
hvor Snekkerne gaa,
som ankre, som flage,
paa festlige Dage,
som end tone Fædrenes Flag!

Det falder mig naturligt paa denne festlige Dag — paa dette historiske Sted — med Udsigten til Skovene, hvor Stammerne staa, og til Voverne, hvor Snekkerne gaa — at styrke mig selv og andre med denne velkendte Hilsen.

Ved en Fest som denne, hvor man faar Lejlighed til at tale til Ungdom fra hele Landet, er det vel forstaaeligt, om man ikke har Lyst til at holde noget Foredrag om en enkelt Sag eller Person, men hellere fremsætter, hvad man overhovedet har paa Sinde over for Ungdommen — lader den vide, hvad man nærer af Ønsker for den.

I hvert Fald er det den Form, som ved Stævnet her falder mig naturligt.

Jeg har selv været ung. Det er ikke saa forskrækkelig længe siden. Hvad jeg her fremdrager, er derfor ikke løse Ønsker, samlede for Lejligheden. Jeg tror, der er adskilligt Erfaringsstof i dem.

Først ønsker jeg jer da, I unge, at I maa fortjene og gøre jer værdige til den Ungdom, I nu ejer. I gør jer værdige, dersom I bruger jer Ungdom saaledes, at I kommer i et rigt og nært Forhold til Livet selv — saa I ikke bliver hængende i »graa Theorier« eller spærres inde i Meningernes, Partiernes og Anskuelseernes Baase, men mættes af Livets Fylde og Frodighed.

Dette er ikke det samme som et sentimentalt Ønske om, at I skal faa en Ungdomstid uden Vanskeligheder. Jeg tror slet ikke paa Sagnet om, at Ungdomstiden er eller skal være lutter Lys og Lykke for dem, der duer noget.

Jeg ønsker jer, at I maa lære Livet at kende som den rigeste Lykke, men ogsaa som den alvorligste Fare — som det, hvori man kan naa til det levende og bevægelige, det samlede og sluttede, som

alene fortjener Navn af et Menneske — men ogsaa som det, hvori man kan visne og opløses.

Jeg ønsker jer en Ungdom, hvor I opdager, at Livet er Kamp — at Grundtvig havde Ret, naar han, ikke mindst vel med Henblik paa sin Ungdom, skrev det bekendte:

Kæmpe vi maa i den løbende Tid,
Livet hernede er Strid.

Med eet Ord: Jeg ønsker jer, at I maa møde Livet saa stærkt og svulmende rigt paa Glæder og Sorger, at I ikke et Øjeblik senere hen skal kunne opgive Haabet om Livets Evighed — fordi Glæderne og Sorgerne tilsammen har skabt i jer en urokkelig Tro paa, at Livets Værdi er uendelig, saa I vil gøre alt for at bevare denne Værdi evigt.

Men skal dette glimte frem i de unge Dage, da maa man have Lov at leve sin Ungdom ogsaa for dens egen Skyld — saa den har sit Maal i sig selv — og ikke blot leves med Henblik paa Fremtiden.

Jeg ønsker ingenlunde, at man ideligt skal forepræke Ungdommen, at den ved hvert et Skridt skal tænke paa, hvad den skal »blive til« og »hvad man venter af den«. Jeg vil, I skal have Lov til at leve for jer Ungdom, mens I har den — saa dette Livsafsnit kommer helt og fuldt til sin Ret, saa I ikke narres for det eller skræmmes ud af det ved de idelige Raab om Fremtiden.

Jeg ønsker dette for Fremtidens Skyld. Thi saaledes alene vil Fremtiden faa Gavn af Ungdommen. Gud fri os for, at den unge blot skulde gaa og tænke paa, at han jo skal være Samfundsborger en Gang om nogle Aar!

Nej! Vær unge, mens I er det! Tak Gud for jeres Ungdom! Gaa ikke og vær bekymrede Samfundsstøtter, inden Tiden dertil er inde. Thi kun den, som ret har været ung, duer til at være Samfundsstøtte i bedste Forstand.

Det at være ung, det er jo ikke mindst: at leve sit egentlige Liv i sig selv. Den Dag i Dag holder jeg med gamle Hostrup, naar han siger: Det er Ungdommens Kendemærke at leve sit egentlige Liv i sig selv, stille og indadvendt i Tanke og Drøm og i sin Stræben mod et rent aandeligt Maal at blæse ad Pengeposer, Kammerherrenøgler og Jordens øvrige Guder.

I, som næsten alle har jert Hjem paa Landet, klag ikke over Stilheden derude. Lær af den at blive stille og inderlige i jer selv! Husk Linjerne fra Adam Homo:

Haab og Betragtning dog er Landets Ven,
og Fantasi den stille Kres dér rummer;
det er som glad saa sagte Tidens Elv,
at ret man skal fordybes i sig selv.

Ja, det er ikke mindst derude, man kan lære det at kende, som jo er bedre end det røde Guld: sin Gud og sig selv. Dér kan det

gro i en, medens Naturens enfoldigt stærke Virkelighedsliv gaar sin Gang. Som det ogsaa hedder i Adam Homo om Alma Stjerne — mærk det, I unge Piger! —:

Sit Haab hun knyttet har fra hun var liden,
til Vaaren, Somren, Høsten, Vintertiden.

Bliv derfor ikke altfor forskrækkede over de mange Raab om en »vaagen« Ungdom, der er »maalbevidst« og »rank i Ryggen« etc. etc.

Ogsaa jeg ønsker, at Ungdommen skal være vaagen. Men derved forstaar jeg ikke, at den skal være med paa alle Spørgsmaal — være diskussionsdreven og opfyldt af »Sager«. Den stadige Appel til den her har ofte en vis Lighed med en Klappjagt, hvor man jager Vildtet op. Man vil med Vold og Magt larme Ungdommen op af dens Skjul.

Men det er ikke givet, at man altid gør noget godt med dette.

I hvert Fald ønsker jeg at sige til dem, der her larmer for stærkt: Vær varsomme! Jeg ser i visse, ogsaa gode, Blade ivrige Opfordringer rettes til Ungdommen om at udtale sig offentligt om alle mulige Spørgsmaal, om alt, hvad der er oppe i Tiden. »Vi maa høre Ungdommens Mening!« Det gælder jo, som det saa smukt hedder, en Ungdom, »der er sig bevidst, hvad den elsker, hvad den tror paa, hvad den vil«. Man taler om »bevidst Kristendom«, om »bevidst Fædrelandskærlighed« o. s. v. hos de unge.

Jeg kan ikke lide Udtrykket »bevidst Kristendom«. Man kan ved det fremkalde den Opfattelse, at det væsentlige i Kristendommen er det, vi er os »bevidste« — medens det tværtimod er saaledes, at det allerstærkeste, den egentlige Kraft, ligger i det ubevidste.

Jeg saa forleden den Opgave given til Eksamen Landet over: Paa hvilke Maader kan man vise sin Fædrelandskærlighed? Jeg vilde have svaret: Ved ikke at eksaminere Ungdommen i Fædrelandskærlighedens Ytringsformer, ved ikke at snakke op om Fædrelandskærligheden, men fortælle den Landets og Folkets Historie, indtil den, uden at vide hvorledes, nødes til at elske dette Land og dette Folk — og ved at lære den at gøre et retskaffent Arbejde paa den Plads, hvor den er sat.

Men det er betegnende for Tiden at fordre Redegørelse og offentlig Tilkendegivelse af, hvorledes det staar til med vore Hjerteanliggender.

Man kan nok stampe Ungdommen frem til at aflægge Bekendelserne. Og det kan ske paa mange Maader. Men om den Slags har megen Værdi i de afgørende Øjeblikke — det er et Spørgsmaal.

Den stærkeste Vækst er den, der faar Lov at foregaa i det skjulte — det eneste Liv, hvori der er Virkelighed, er det, som trænger sig frem indefra. Som det er med Kristendommen: vi tror ikke en Tøddel mere end vi indvendig fra er nødte til at tro; vi elsker kun det Menneske, vi ikke kan lade være med at elske — saaledes med alt aandeligt Virkelighedsliv.

Lad os ældre ikke raabe for meget paa den »vaagne, maalbevidste« Ungdom. Der er noget uhyre værdifuldt, som kan gaa tabt derigennem. Det er Spændkraften; den som alene vokser indvendig fra og en skøn Dag ytrer sig som en stærk Spiralfjeder, uden at man ved, hvorledes den blev det.

Hvad vi i vor avisaabne, alt offentliggørende Tidsalder trænger haardest til, det er Umiddelbarhedens stærke Liv, det skjulte, tyste, indre Liv, hvorfra det, naar Tidens Fylde er der, »op i Mulmet vælde« og »utrættelig melder Vaarfryd efter Vintersorg«.

Her er saa store Opgaver for Ungdommen at løse. Der er en skrigende Mangel paa Ungdomssind og Ungdomsmod i vort Folkeliv nu om Dage. Muligt, at der kan komme noget godt ud af den ustandseligt klaprende offentlige Diskussion — men: hvad vi haardest tiltrænger, det er og bliver Kraft. Vi har nok af Middelmaadighed, nok af »Moderation« paa alle Omraader, nok af Ensartethed og »Jævnhed«. Vi trænger til »Initiativ«, og det vil sige: den gennem lange Tider i det skjulte samlede Kraft, der nu uimodstaaeligt og selvstændigt bryder sig sine egne ny Veje.

Saaledes lever Folket!

Dersom vi faar en Ungdom, der allerede har offentliggjort sit Følelsesliv, har afleveret sine Bekendelser, naar Arbejdsdagen kommer, da kan vi ikke vente lædt Arbejde.

Ja, det frygter jeg til Tider for, at den vaagne Ungdom skal blive forvaaget, skal blive kørt træt, være færdig, inden Dagen kommer. Naar man f. Eks. i vore Dage i københavnske Skoler slæber de unge fra de øverste Klasser paa Skoleture til Italien, inden de nogenlunde er vokset sammen, i al Umiddelbarhed, med deres eget Land og Folk, da gør man kun Skade. Fantasi og Følelse svækkes, Sindets Spændkraft forringes, dersom man straks fraadser i alt det, andre tidligere maatte kæmpe for og længes efter.

Og jeg ønsker, at Ungdommen skal kunne længes inderligt, føle dybt, haabe overmenneskeligt og »meningsløst«: »rutte med Glædens og Haabets Ord« — og se Fremtidens Morgenrøde lyse over de fjærne Tinder. Thi den Ungdom, der oplever noget af dette — den bliver til virksom Manddom.

En saadan Ungdom vil bruge sine Evner bedst. Den vil blive en dygtig Ungdom. Udygtighed, manglende Arbejdslyst hos den unge kommer ligefrem af manglende Ungdomssind. Den, der er fyldt af sin Ungdom, maa tage sine Evner i Brug: han eller hun kan ikke lade være med at bruge sin Tankes Redskaber, sin Aands Evner til Klaring for sig selv af det mærkelige Liv, der er vaagnet i og omkring dem. Det er rigtigt, hvad Digteren synger om den i inderlig Forstand vaagnende Ungdom:

Der lød mig som en Dundren
henover Himlens Blaa;
der blev en saadan Undren
i hver min Tankes Vraa;

der brændte saadan Længsel,
 saa lued en Tørst,
 der blev en Spørgen, Trængsel:
 hvad griber jeg nu først? — —
 Det var ret som mit Øje
 blev mere skarpt og klart;
 det dybe og det høje
 mig syntes aabenbart.

Og den, der er fyldt af sin Ungdom, vil gaa stærk og glad til Arbejdet dér, hvor han er sat. Han vil ligefrem trænge til at lægge sine Kræfter i. Det er blandt den fantasiløse, den følelesslappe, den stemningsforladte Ungdom man træffer den største Dovenskab og Ansvarsløshed overfor Arbejdet.

Altsaa: Jeg ønsker, at I maa bevare jert Ungdomssinds Spændkraft. Derfor ønsker jeg ogsaa, at I maa faa Lov til at leve jert egentlige Liv i jer selv — saa jert Væsens Kilder i det skjulte maa faa Tid til at samle sig fra de dybe Udspring, og, naar Tiden er inde, samlede bryde frem — at I maa kunne virke med samlet Kraft — og løfte os op over den »Jævnhed«, der er eet med Fladheden. Jeg er enig med Richardt, naar han synger:

Hvor var det herligt, om vi engang
 kom ud af alt dette jævne
 og satte Foden til Vejrs med Sang
 selv om en Saal skulde revne,
 og spændte Øjet op mod Himlens Blaa
 og vided Synet til vor Oltid graa,
 styrked vort Mod, ildned vort Blod
 til al vor Uret at hævne.

Og han har inderlig Ret, naar han udbryder:

Tro maa der til, Kækhed og Ild,
 og ingen Famlen tør gælde.
 Thi vil jeg raade hver ærlig Kraft:
 vær ikke angst for det høje.
 Sæt Maalet højt og Forsagthed lavt
 og gaa til Fjælds selv med Møje,
 did hvor det lufter over Døgnets Dom,
 hvor knap vi sjner, hvad vi kævles om,
 saa skal I se,
 Fjældenes Sne
 vil nok engang la' sig pløje!

Du danske unge! Tak din Gud for det Liv, der er i Dig, forplantet som det er fra Slægt til Slægt. Fordyb Dig i det! — Det hedder, at Du skal følge med Tiden. Og det er sandt. Men det betyder ikke, at Du skal have dit Liv i Døgnets tilfældige Larm. Det betyder, at Du skal kunne gribes af og følge med Tidens dybe Virkelighedsstrøm. Til den vejledes Du gennem Samlivet med dit Folks Historie, men Du finder den dybt i dit eget Bryst, dér, hvor Du ogsaa finder Gud, som er alt strømmende Livs evige Kilde.

Hent din Styrke derfra — og rejs Dig saa engang i den modne Alder til den Stordaad, som altid øves dér, hvor man tager sit Arbejde op helt og fuldt paa den Plads, hvor man er sat — den være saa i Menneskers Øjne fornem eller ringe. — —

Og saa til sidst blot dette:

Vi mødes i Dag, Brødre og Søstre fra begge Sider Grænsen. Det er blevet vor Lod at bo hver under sit Statsoverhoved, hver indenfor sine politiske Grænser. Men alle forenes vi i Kærligheden til det samme *M o d e r s m a a l*, det, der hvisker og synger for os om Livets skjulte Kilder, de samme i Nutid som i Fortid, som det derfor vilde være aandeligt Selvmord at opgive — en naturstridig Forbrydelse at udrydde, da vort Hjerte alene lever i det. Dette *M o d e r s m a a l*,

det forbandt trods Hegn og Grave,
det til én gør Danmarks Have,
 over Gærdet
 uforfærdet
flyver det med Hjertebud.

Stolt paa Tidens Strøm det gynger,
tusindaarigt Kvad det synger;
 Søn fra Fædre
 ej fik bedre,
ej fik større Arvelod.

Hjertesprog blandt Tungers Vrimmell
Hjemmets Bud fra Jord og Himmell!
 Flyv du kække!
 bring fra begge
danske Hjerter Haab og Trøst!